

Analyse verkiezingsprogramma's 2025, Vogelbescherming

Inleiding

Per verkiezingsprogramma vind je hier een korte analyse vanuit het oogpunt van vogels en natuur. Dit is nadrukkelijk geen stemadvies, maar een hulpmiddel zodat je een goed overwogen stem kan uitbrengen op 29 oktober 2025.

Keuze onderwerpen

Per verkiezingsprogramma hebben gekeken wat partijen willen op het gebied van natuur, landbouw en de stedelijke omgeving. Daarnaast is bij sommige partijen ook een paragraaf toegevoegd over de 'maatschappelijke ruimte'. We besteden hier wat extra aandacht aan de democratische ruimte die burgers en maatschappelijke organisaties krijgen of niet krijgen. In sommige programma's wordt bijvoorbeeld voorgesteld om meer eisen te stellen om tegen de staat te procederen of wordt het demonstratierecht ingeperkt. Deze maatregelen hebben misschien niet direct impact op vogels, maar ze zetten wel de natuurbescherming onder druk.

Verantwoording keuze verkiezingsprogramma's

We hebben de verkiezingsprogramma's geanalyseerd van alle partijen die in de [Peilingwijzer](#) (gemiddelde van de peilingen van Ipsos en Verian/EenVandaag) van 17 september op meer dan één zetel staan. Dit houdt in dat alle partijen aan bod komen die momenteel in de Tweede Kamer zitten, minus NSC.

Volgorde programma's

De volgorde die voor de analyses wordt gebruikt, correspondeert met de volgorde van de Peilingwijzer van 17 september. Hierin worden de partijen gerangschikt op basis van het aantal zetels in de peilingen.

1. [PVV](#)

Natuur

- De PVV heeft geen apart natuurhoofdstuk. Alle natuurspunten worden genoemd in een hoofdstuk dat heet 'Boeren, tuinders en vissers', waaruit blijkt dat natuur geen prioriteit is voor de partij. Een gemiste kans voor de Nederlandse vogels.

Landbouw

- Stikstofbeleid wordt door de partij gezien als 'bangmakerij'. De PVV ziet niet de hoge stikstofwaarden, maar de wetten en regels als probleem. Deze wil de partij versoepelen, zowel nationaal als Europees. Dit is zorgelijk. Het verband tussen stikstofdepositie en de teruggang van de natuur is wetenschappelijk aangetoond. Als er te veel stikstof neerdaalt, is dat slecht voor de natuur en slecht voor vogels.
- De PVV wil bijvoorbeeld de kritische depositiewaarde (maximale stikstofwaarde) flink verhogen, zonder eisen te stellen aan de stikstofuitstoot. Dit zal leiden tot nog meer natuurschade.
- De overheid zou aan zet moeten zijn om snel maatregelen tegen stikstofuitstoot te nemen. Vogels en natuur hebben geen baat bij twijfel en vertraging.

- De PVV richt zich niet alleen op Nederland, maar ook op de Europese Unie. Ze willen vooral regels versoepelen die zij als belemmerend ervaren, waaronder ook regels die vogels en natuur beschermen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000-wetgeving).
- Op dierenwelzijn is de PVV erg uitgesproken. Zo zijn ze tegen 'trofee- en plezierjagers'.

Stad

- De PVV is uitgesproken tegen natuurorganisaties die procederen bij woningbouw om de natuur te beschermen en wil de mogelijkheden voor bezwaar en beroep inperken. Dit kan betekenen dat regels die vogels beschermen moeten wijken.

Maatschappelijke ruimte

- Uit het verkiezingsprogramma blijkt dat de PVV deze ruimte wil inperken. Hierboven zeiden we al dat ze de bezwaarmogelijkheden bij woningbouw willen inperken. Verder maakt verkiezingsprogramma klimaatactivisten en natuurorganisaties bij voorbaat verdacht. De partij is zelfs tegen onderwijs over klimaat.

2. GL-PvdA

Natuur

- GroenLinks-PvdA heeft veel aandacht voor natuur in het verkiezingsprogramma en ziet een gezonde natuur als basis voor het leven en voor het produceren van voedsel.
- De partij zet stevig in op natuurherstel in beschermde gebieden en ook daarbuiten, bijvoorbeeld door het herstellen van het Haringvliet. Het Haringvliet is een belangrijk vogelgebied, sommige soorten overwinteren hier terwijl andere juist broeden op het Haringvliet. Herstel van het Haringvliet zorgt ervoor dat natuurlijke processen weer terugkeren.
- GL-PvdA wil de rechten van de natuur nog steviger verankeren in de wet. Dit zou kunnen betekenen dat een stem van vogels nog beter gehoord wordt bij besluitvorming.

Landbouw

- Om de natuur te herstellen wil GroenLinks-PvdA de uitstoot van stikstof verminderen, wat gunstig is voor vogels.
- Ook mogen chemische pesticiden en kunstmest nog maar minimaal gebruikt worden. Het gebruik van glyfosaat en PFAS wil de partij verbieden. Dit zou ook een goede ontwikkeling zijn voor vogels. Pesticiden worden nu namelijk tot diep in ons milieu aangetroffen, ook ver buiten gebieden waar ze worden toegepast. Dit heeft o.a. een negatief effect op de voortplanting van soorten – om van de effecten op mensen nog maar te zwijgen.
- Voor de landbouw ziet GroenLinks-PvdA toekomst in grondgebondenheid. Dat betekent dat boeren grondstoffen zoals voer en mest op het boerenbedrijf zelf verwerken. De voedselproductie wordt daarmee aangepast aan wat de natuur aankan.
- Voor boeren wil de partij dat er een eerlijke en dus kostendekkende vergoeding komt voor landschapsbeheer en natuurbeheer. Dit geeft boeren zekerheid en stimuleert goed weidevogelbeheer.

Stad

- GroenLinks-PvdA zet ook in op steden en dorpen die bestand zijn tegen het veranderende klimaat. Daarom investeert de partij in schaduwrijke bomen, bescherming met dijken, groene daken en wateropvang.
- De partij wil een isolatie-offensief waarbij slecht geïsoleerde woningen worden opgeknapt en verduurzaamd. Hierbij noemt de partij expliciet dat dit natuur inclusief moet gebeuren. Er wordt in de plannen van GL-PvdA dus voldaan aan de wettelijke bescherming van huismus en gierzwaluw.

3. CDA

Natuur

- In het verkiezingsprogramma roemt het CDA de unieke Nederlandse natuur 'van de Waddenzee tot de Oosterschelde'. Dit is positief, maar de invulling van de plannen blijft vaak onduidelijk.
- Hoewel de partij dus aangeeft de Nederlandse natuur hoog te hebben, stelt het verkiezingsprogramma voor om meer ruimte te creëren voor vissers in Natura 2000-gebieden. De logica hierachter is dat vissers de visstand voldoende zouden beschermen. In de praktijk blijkt dit vaak niet het geval. Vanuit vogels gezien is dat een problematisch voornemen, onder meer om dat sommige vogelsoorten afhankelijk zijn van bepaalde vissoorten voor hun voedsel.

Landbouw

- Het CDA onderschrijft dat Nederland van het stikstofslot moet en wijdt hier een aparte paragraaf aan. Of de stikstofdoelen daarmee gehaald gaan worden, valt of staat echter met de uitvoering van de plannen.
- Het CDA pleit voor een terugkeer van een 'goedgevuld' Stikstoffonds, maar het is onduidelijk hoe dit er precies uit zou zien. Er liggen in veel provincies goede plannen in het kader van het voormalig Nationaal Programma Landelijk Gebied. Een stikstoffonds zou veel kunnen bijdragen aan de uitvoering van deze plannen en aan het bereiken van natuurherstel voor vogels.
- Het CDA pleit voor een tussendoel in 2030 en niet alleen een doel in 2035. Maar zoals we elders ook zien, is de precieze invulling hiervan niet helemaal duidelijk.
- De partij is voorstander van geborgde maatregelenpakketten om de stikstofuitstoot terug te dringen. Tegelijkertijd steunt de partij het stikstofplan van LTO, NAJK, IPO en VNG. Dit plan is een stap in de goede richting, maar mist harde waarborgen om de doelen écht voor elkaar te krijgen. Het plan mist duidelijke emissienormen en wettelijke borging per veehouder. Zonder heldere normen en juridische borging – óók richting 2030 – lossen we het stikstofprobleem niet op en blijft natuurherstel dus uit.
- Het CDA wil de water- en bodemkwaliteit verbeteren, o.a. door het terugdringen van normoverschrijdingen van pesticiden. Dit is belangrijk voor vogels, omdat pesticiden verspreid worden en dit een gevaar is voor zowel mensen als dieren.
- Ook wil de partij langjarige contracten voor agrarisch natuurbeheer, iets waar Vogelbescherming al langere tijd voor pleit. Agrarisch natuurbeheer zorgt ervoor dat boeren een fatsoenlijke boterham kunnen verdienen met het goed beheren en vogelvriendelijk

inrichten van hun land. Door langjarige contracten kunnen boeren hier rekening mee houden bij het maken van investeringskeuzes.

- Ook wil het CDA dat de 'ketenpartijen' in de melkveehouderij worden verplicht om hun steentje bij te dragen aan de transitie in het landelijk gebied. Dit is belangrijk voor de landbouwtransitie.

Stad

- Het CDA wil het Nationaal Isolatieprogramma doorzetten. Dit is een belangrijke stap om energie te besparen en wat voor het klimaat te doen. Tegelijkertijd is het onduidelijk of hierbij gebouw bewonende soorten als gierzwaluw en huismus beschermd blijven.

4. VVD

Natuur

- Het VVD-programma besteedt weinig aandacht aan natuur. De partij ziet natuur vooral als iets wat de economie versterkt. De VVD wil wel inzetten op vergroening van de leefomgeving, maar hoe en met welke doelen blijft onduidelijk.
- In het vorige kabinet gaf de VVD prioriteit aan klimaat. Daar ligt in het nieuwe verkiezingsprogramma geen nadruk meer op. De VVD wil de klimaatdoelen nog steeds wel bereiken, maar vaak zonder hier harde waarborgen voor in te bouwen.
- De VVD zet in op het behalen van de Europese doelen rondom waterkwaliteit. Het behalen van deze doelen is van belang voor de natuur en vogels, maar het in het verkiezingsprogramma wordt niet duidelijk hoe de partij dit wil doen.

Landbouw

- In het verleden had stikstofbeleid een grotere prioriteit bij de VVD (o.a. met een minister voor Natuur & Stikstof). In het verkiezingsprogramma van 2025 is daarentegen erg weinig aandacht besteed aan de landbouw.
- De VVD zegt dat voedselproductie gelijk staat aan geopolitiek. Het programma besteedt echter geen aandacht aan de rol die voedselproductie speelt rondom biodiversiteit.
- De VVD wil een 'forse vermindering van de stikstofuitstoot'. Hiertoe stelt het programma enkele maatregelen voor, zoals extensivering, managementmaatregelen of stikstof reducerende maatregelen. Het verleden heeft echter laten zien dat maatregelen gebaseerd op vrijblijvendheid vaak niet hun doel bereiken. Het blijft onduidelijk of de VVD behalve vrijblijvende maatregelen – indien nodig – ook andere maatregelen wil inzetten.

Stad

- De VVD legt de nadruk op isoleren. Het is onduidelijk of dit ook natuurinclusief gebeurt en er rekening wordt gehouden met de beschermde status van de nesten van huismussen en gierzwaluwen.
- Tegelijkertijd wil de partij het programma STOER doorzetten: een programma waarin 'tegenstrijdige en overbodige' regels worden geschrapt. In het kader van dit programma is eerder bijvoorbeeld nestgelegenheid bij nieuwbouw geschrapt, ondanks het feit dat dit een brede wens uit de samenleving en het bedrijfsleven was.

Maatschappelijke ruimte

- De VVD pleit voor de inperking van het demonstratierecht en gaat hierbij ook op de stoel van de rechter zitten. Dit is een zorgelijke ontwikkeling die erop gericht lijkt om klimaatdemonstraties te ontmoedigen.
-

5. D66

Natuur

- D66 noemt Nederland 'kampioen biodiversiteitsverlies' en wil dit tij keren. De partij kiest voor een natuurinclusief land in 2050, waarin natuur wordt meegenomen in alle ruimtelijke afwegingen. Mooi nieuws dus voor vogels.
- De partij kiest voor 50.000 hectare nieuwe natuur om zo invulling te geven aan het Natuur Netwerk Nederland (NNN), dat natuurgebieden beter aan elkaar moet verbinden.
- D66 onderzoekt hoe rechten van natuurgebieden wettelijk kunnen worden vastgelegd. Dit is een nieuwe constructie die gebieden een nog sterkere wettelijke status moet geven.

Landbouw

- D66 zet in op natuurinclusieve landbouw en wil landbouw en natuur niet langer als tegenpolen behandelen.
- De partij blijft gecommitteerd aan halvering van de stikstofuitstoot in 2030 en het behalen van waterkwaliteitsdoelen in 2027. Een gezonde natuur en gezonde landbouw gaan volgens D66 hand in hand.
- De partij wil 10% groenblauwe dooradering realiseren in het landelijk gebied. Dat betekent meer ruimte voor natuur en water. D66 wil de marktmacht van supermarkten en de agro-business aanpakken en eerlijke verhoudingen in de keten bevorderen. Als dit lukt, wordt de druk op boeren om productie te draaien minder en komt er meer ruimte voor bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer.

Stad

- Vergroening van steden heeft voor D66 prioriteit, waarbij ze ook expliciet het belang daarvan voor vogels benoemen. Ze pleiten onder meer voor de 3-30-300-groennorm. Iedereen moet vanuit huis of werk 3 bomen kunnen zien, in wijken is minimaal 30% van de oppervlakte bedekt door bomen en iedereen woont op maximaal 300 meter van natuur.
 - De partij wil burgerinitiatieven voor natuurherstel ondersteunen en tuinen en balkons vergroenen via het actieplan 'De tuin van Nederland'.
 - De partij vindt dat isolatie op een natuur inclusieve manier moet gebeuren en doet daarmee recht aan de wettelijke bescherming van huismus en gierzwaluw.
-

6. JA21

Natuur

- JA21 noemt het halen van de Europese waterkwaliteitsdoelen in een land als Nederland 'praktisch onhaalbaar'. Zorgwekkend, want een hoge waterkwaliteit is noodzakelijk voor de gezondheid van mens, dier en milieu.
- In de inleiding van het landbouwhoofdstuk zegt JA21 dat 'boeren, vissers en natuur niet tegenover elkaar, maar naast elkaar worden gezet'. Dit strookt echter niet met de passage waarin de partij zegt blij te zijn met de verlening van de natuurvergunning aan de garnalenvisserij tot 2045. Dit plan is namelijk overhaast tot stand gekomen, wetenschappelijke kennis is in de wind geslagen en bij totstandkoming is geen rekening gehouden met natuurbeschermingsmaatregelen. Daarnaast wekt dit een vals perspectief bij de garnalenvissers, omdat het nog maar de vraag is of Europese natuurbeschermingsregels dit wel toestaan.

Landbouw

- JA21 ziet het stikstofprobleem grotendeels als een juridisch probleem en niet als een echt probleem waardoor de natuur verslechtert. Daarom wil de partij de kritische depositiewaarde (hoe veel stikstof er maximaal op een gebied kan neerdalen) uit de wet alen en de rekenkundige ondergrens verhogen naar 1 mol. Dit is betreurenswaardig voor vogels, aangezien deze waarden er niet voor niks zijn. De wet aanpassen verandert niks aan de slechte staat van de natuur in Nederland. De overheid moet echte maatregelen uitvoeren voor de natuur en vogels en de problemen niet alleen op papier oplossen.
- Positief is dat de partij wil inzetten op voldoende geld voor vrijwillige beëindiging en extensivering. Echter heeft het verleden aangetoond dat vrijwillige maatregelen vaak niet voldoende effect hebben. Uit het verkiezingsprogramma blijkt dat JA21 niet wil overgaan tot minder vrijblijvende maatregelen, indien nodig.

Stad

- JA21 legt veel nadruk op het bouwen van nieuwe huizen. In de paragraaf over woningbouw en het stedelijk gebied, legt de partij geen nadruk op natuur inclusiviteit of groene wijken.

Maatschappelijke ruimte

- JA21 zet zijn vraagtekens bij de Urgenda-klimaatzaak en andere acties van maatschappelijke organisaties. Rechtszaken zijn een belangrijk rechtstatelijk middel voor NGO's om de overheid aan haar eigen wetten en verdragen te houden.
- Ook wil de partij het demonstratierecht inperken, waardoor het moeilijker wordt voor organisaties om te protesteren tegen slecht klimaat- of natuurbeleid.

7. SP

Natuur

- De partij noemt dat natuur het fundament is van een leefbare samenleving en niet als restcategorie gezien mag worden en pleit voor het uitbreiden en verbinden van natuurgebieden. Deze maatregelen zorgen voor een robuuster netwerk van natuur in Nederland en zou goed nieuws zijn voor vogels.

Landbouw

- Een ander positief punt is dat de SP ambitieuze doelen stelt op het gebied van pesticiden. De partij noemt pesticiden niet alleen in het landbouwhoofdstuk, maar ook in het volksgezondheidshoofdstuk. En terecht: de aanwezigheid van pesticiden in ons milieu hebben ook vergaande effecten op de menselijke gezondheid. De partij wil daarnaast chemische bestrijdingsmiddelen zo snel mogelijk geheel afbouwen en een verbod op PFAS instellen. Dit zijn belangrijke maatregelen die positieve effecten kunnen hebben op vogels.
- De SP pleit voor extensieve landbouw, op regionale schaal, met gesloten kringlopen en oog voor biodiversiteit.
- De SP pleit voor 10 procent groenblauwe dooradering. Dit is een systeem van landschapsinrichting waarin groene elementen (denk aan hagen en bomen) en blauwe elementen (sloten en beken) worden geïntegreerd om zo een netwerk te vormen. Dit is goed voor de biodiversiteit en versterkt en verbindt natuurgebied – goed voor de vogels dus.

Stad

- De SP heeft de 3-30-300-richtlijn in het verkiezingsprogramma overgenomen. Dit is een groennorm die stelt dat alle bewoners vanuit hun woning 3 bomen moet kunnen zien, dat elke buurt 30% kroonbedekking moet hebben en dat iedereen binnen 300 meter loopafstand van een park of groene ruimte moet wonen.
- De SP wil een Nationaal Isolatieprogramma en tot 2030 1,5 miljoen woningen beter isoleren. Het programma maakt niet duidelijk of dit ook natuurinclusief gebeurt en of er rekening wordt gehouden met de beschermde status van de nesten van huismus en gierzwaluw.

8. PvdD

Natuur

- De PvdD zet natuur centraal in haar verkiezingsprogramma. De partij kiest voor een eco-centrisch perspectief: niet de belangen van de mens, maar die van de aarde en al haar bewoners (en dus ook vogels!) staan voorop. Door het toekennen van grondrechten aan de natuur wil de partij dat het belang ervan direct bij besluitvorming wordt meegenomen.
- PvdD wil versnipperde natuurgebieden met elkaar verbinden. Versnippering is een belangrijke factor die biodiversiteit verslechtert.

Landbouw

- De PvdD zet in op radicale keuzes in de landbouw. Zo stelt de partij een krimp van de veestapel voor, een omschakeling naar een plantaardige, biologische en natuurinclusieve landbouw. Hierdoor komt meer landbouwgrond beschikbaar voor gewassen voor menselijke consumptie, want nu wordt ruim tweederde van het in Nederland geteelde graan gegeten door vee. Minder vee betekent ook minder stikstofuitstoot.
- Verder zet de partij sterk in op bescherming van natuurgebieden. Ze kiest ervoor om afscheid te nemen van landbouwteelten die onevenredig veel schade veroorzaken, bijvoorbeeld door pesticidengebruik. Dit geeft de bodem tijd om te herstellen en zorgt voor minder pesticiden in onze leefomgeving en in die van vogels.

Stad

- De partij zet ook in op vergroening van steden. Nestgelegenheid voor vogels wordt wat de PvdD betreft verplicht bij renovatie en nieuwbouw.
- Ook heeft PvdD als een van de weinige partijen expliciet aandacht voor lichtvervuiling en pleit het voor diervriendelijke verlichting in de openbare ruimte.

9. BBB

Natuur

- BBB wil geen extra nationale natuurdoelen bovenop EU-richtlijnen. Dit is zorgelijk, omdat de huidige doelen al onvoldoende zijn om biodiversiteitsverlies te keren.
- Toegankelijkheid van natuurgebieden wordt benadrukt, maar er is weinig aandacht voor ecologische draagkracht of bescherming van kwetsbare soorten en habitats.

Landbouw

- Bescherming van natuur en vogels is in het programma ondergeschikt aan het belang van grote agrarische bedrijven. Dit is onwenselijk voor de natuur, maar ook voor de boeren die elke dag laten zien dat verantwoord boeren wél mogelijk is.
- De landbouwplannen van de BBB dragen niet bij aan de transitie die zo nodig is in de landbouw. Integendeel: de BBB zet in op het behoud van de huidige intensieve landbouw, met daarin ruim baan voor pesticiden, ondanks de gevolgen voor de natuur.
- De BBB pleit voor 'actief faunabeheer' vanwege gewasschade, hetgeen neerkomt op het afschieten van populaties ganzen en houtduiven, terwijl het in de praktijk nog maar zeer de vraag is of dit werkt. Hoe meer vogels worden opgeschrikt, hoe meer ze vliegen, hoe meer ze moeten eten. Dit kan dus mogelijk juist tot meer gewasschade leiden dan tot minder.
- De BBB blijft inzetten op innovatie als dé oplossing voor het stikstofprobleem.

Stad

- In het BBB-programma wordt kort aandacht besteed aan vergroening van steden. Het is goed om te lezen dat de partij dit wil. Het blijft onduidelijk hoe dit precies vorm moet krijgen.

Maatschappelijke ruimte

- De BBB wil 'geen plek aan de beleidstafel voor organisaties die via extremistische uitingen of terreur de agrarische en visserijsector aanvallen'.

10. ChristenUnie

Natuur

- De ChristenUnie vindt dat de politiek moet optreden als rentmeester en dus goed voor de natuur moet zorgen, zodat deze ook doorgegeven kan worden aan toekomstige generaties.
- De ChristenUnie noemt in het verkiezingsprogramma dat de politiek meer aandacht moet besteden aan het beschermen van de weidevogels, en meer specifiek de grutto. Ook ziet de partij stikstof niet als enige probleem voor de natuur en focust ze zich behalve stikstofuitstoot ook op natuurherstel in bredere zin. Dit is goed nieuws voor vogels en de

natuur. Door het tegengaan van versnippering, vermesting en verdroging wordt er meer leefgebied gecreëerd en wordt de kwaliteit van het bestaande leefgebied verhoogd.

Landbouw

- De ChristenUnie wil Nederland 'uit het stikstofmoeras' en legt de nadruk vooral op het feit dat burgers op de overheid moeten kunnen vertrouwen. CU geeft aan dat voorheen de overheid geen keuzes durfde te maken, en dat het nieuwe kabinet dit wel moet gaan doen. Dit moeten structurele oplossingen zijn en geen kortetermijnoplossingen of geitenpaadjes.
- Als het aan de ChristenUnie ligt wordt de stikstofuitstoot de komende tien jaar gehalveerd ten opzichte van 2019. Hierbij wil de partij dat alle sectoren aan de reductie bijdragen (dus niet alleen landbouw, maar ook industrie en mobiliteit). De partij hanteert geen tussendoelen, bijvoorbeeld voor 2030. Dit is spijtig. Heldere normen en juridische borging – óók richting 2030 zijn nodig om het probleem op te lossen.
- ChristenUnie wil 'fors minder gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen'. Het verkiezingsprogramma noemt echter geen heldere tussendoelen.

Stad

- De ChristenUnie wijdt een kort stuk van het verkiezingsprogramma aan vergroening van de stad. Ze zet in op een 'groen en waterrijk netwerk door het hele land – binnen en buiten stedelijk gebied'. Ook zegt de partij dat elke Nederlander vanuit huis makkelijk in de natuur moet kunnen komen. Er blijft wel wat interpretatieruimte over. Specifieke streefgetallen worden niet genoemd.
- Ook willen ze inzetten op een Nationaal Isolatieprogramma. Uit het verkiezingsprogramma wordt niet duidelijk of hierbij ook rekening wordt gehouden met nestgelegenheid voor o.a. vogels.

11 DENK

Natuur

- In het programma zegt DENK dat het een verplichting is om goed om te gaan met de leefomgeving en dat de partij staat voor het beschermen van de natuur. Dit is natuurlijk een mooi signaal.
- Het programma zegt ook dat DENK wil 'investeren' in natuurgebieden, maar maakt verder weinig concreet hoe dit er precies uit ziet.

Landbouw

- DENK wil betere handhaving om de stikstofdoelen dichterbij te brengen. Maatregelen zijn bijvoorbeeld vrijwillige uitkoopregelingen en de partij sluit gedwongen uitkoop niet uit. Dit kan bijdragen aan het herstel van natuurgebieden, wat weer positief is voor veel vogelsoorten.

Stad

- DENK wil onder regie van het Rijk meer inzetten op vergroening van wijken, het tegengaan van hittestress en voldoende speelruimte. Dit sluit aan bij de visie van Vogelbescherming op groene, klimaatbestendige steden met ruimte voor mens en dier.
- Er wordt gesproken over landelijke normen voor vergroening, maar concrete streefgetallen of maatregelen voor nestgelegenheid voor vogels worden niet genoemd.

12. FvD

Natuur

- FVD heeft geen apart hoofdstuk over natuur. De partij ziet natuurbeleid vooral als ideologisch en bureaucratisch. Natuur komt verspreid aan bod, maar wordt vooral als hindermacht gezien in de context van landbouw, energie en ruimtelijke inrichting.
- Ook ontkent de partij het verband tussen de opwarming van de aarde en menselijk handelen.
- De partij is voor gaswinning op de Waddenzee, wat enorme gevolgen kan hebben voor Werelderfgoed Waddenzee en de wereldwijd unieke plek die de Waddenzee inneemt voor trekvogels.
- Daarnaast wil de FvD de natuurherstelwet schrappen, terwijl de investeringen die worden gedaan zich uitbetalen voor heel Nederland.
- Ook wil FvD vissers meer toegang verlenen tot Natura 2000-gebieden, terwijl dit kwetsbare ecosystemen nog verder onder druk zet.

Landbouw

- Het stikstofbeleid moet volgens de partij volledig worden opgeschort, omdat dit volgens de partij geen verband zou houden met de werkelijkheid en omdat de Nederlandse natuur niet in gevaar zou zijn.
- De FvD wil ruim baan voor pesticidengebruik door boeren, zonder naar alternatieven te kijken – met alle mogelijke gevolgen voor milieu, mens en dier van dien.

Stad

- Een lichtpuntje in het programma van FvD is dat de partij meer bomen wil planten om zo ook steden te vergroenen.
- FvD wil duurzaamheidseisen bij nieuwbouwwoningen schrappen. Erg jammer, aangezien deze eisen zorgen voor een betere leefomgeving voor vogel én mens.

Maatschappelijke ruimte

- FVD wil subsidies aan natuurorganisaties stopzetten en NGO's uitsluiten van rechtszaken tegen de staat. Daarnaast wil de partij dat organisaties geen rechtszaken meer kunnen voeren namens het algemeen belang.
-

13. VOLT

Natuur

- Volt kiest nadrukkelijk voor natuurherstel en -bescherming. De partij wil dat, in 2030, 30% van het landoppervlak en 30% van het wateroppervlak een natuurfunctie krijgt. Daarnaast wil de partij het Natuurnetwerk Nederland significant uitbreiden. Beide zijn mooie ambities om de natuur te beschermen met helder geformuleerde doelen.
- De partij pleit voor een wettelijke status voor unieke natuurgebieden zoals de Waddenzee en zet in op een grensoverstijgende aanpak voor bescherming van rivieren en wateren. Deze ambitie doet recht aan de verantwoordelijkheid die Nederland heeft vanwege de unieke Waddennatuur.
- Het is goed om te lezen dat Volt veenweidegebieden wil herstellen. Dit zijn ecosystemen die veel CO₂ vasthouden en zijn vaak belangrijke leefgebieden voor vogels.

Landbouw

- Volt zet in op een landbouwtransitie met nadruk op biologische, circulaire en natuur inclusieve landbouw. De partij streeft naar 25% biologische landbouw in 2030. Door natuur inclusie te borgen krijgen vogels meer ruimte in het landelijk gebied.
- Er komt een landschapskader dat bepaalt waar intensieve en extensieve landbouw plaatsvindt. Natuurvriendelijke landbouw komt in de buurt van natuurgebieden, waardoor er bijvoorbeeld minder pesticiden in natuurgebieden terechtkomen.

Stad

- Volt zet stevig in op de vergroening van steden. De partij wil bijvoorbeeld 25% van de ruimte in wijken groen is en stimuleert de aanleg van groene daken. Ook is de partij voorstander van de 3-30-300-regel. Dit is een mooie richtlijn voor leefbaar groen voor vogels en mensen: 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% schaduw in de straat, en maximaal 300 meter tot een park.
- Daarnaast wil Volt wil dat neststenen en verblijfplaatsen voor vogels en vleermuizen standaard worden opgenomen in het Bouwbesluit. Dit is iets waar Vogelbescherming zich al langer voor inzet en is in overeenstemming met de wettelijke bescherming van de nesten van gierzwaluw en huismus.

14. SGP

Natuur

- In Europa heeft de SGP eerder tegen de Natuurherstelwet gestemd. In het verkiezingsprogramma erkent de partij de realiteit dat de wet er nu eenmaal is, maar blijft ze kritisch op de eventuele gevolgen voor de landbouw. De SGP wil geen onwerkbare regels en ambities.
- De partij wil 'voldoende ruimte' voor garnalen- en mosselvisserij in Natura 2000-gebieden en noemt hiervoor specifiek de Voordelta en de Waddenzee. Vanuit vogels gezien is deze keuze zeer te betreuren. Deze vormen van vissen zijn namelijk erg slecht voor de overleving van vogels in deze gebieden. Ook lijkt dit het uitvoeren van een ambitieus natuurherstelplan tegen te spreken.

Landbouw

- De SGP is voorstander van een eerlijk verdienmodel voor verduurzaming van boerenbedrijven, 'met geld voor agrarisch natuurbeheer, voor grutto en veldleeuwerik'. Voor het agrarisch natuurbeheer wil de partij meer langetermijncontracten. Dit biedt boeren een eerlijk verdienmodel voor het natuurvriendelijk beheren van hun land. Door langjarige contracten kunnen zij deze vorm van beheer structureel meenemen in hun bedrijfsvoering en investeringsbeslissingen.
- De SGP wil meer ruimte voor bejaging van predatoren van weide- en akkervogels. De SGP erkent dat pesticiden schadelijke effecten hebben op de leefomgeving en wil deze verkleinen. Hiervoor wil de partij groene middelen versneld toelaten en precisietechnieken toepassen. Beide zijn mogelijk goede middelen in de toolbox, mits er ook harde doelen worden gesteld over het terugschroeven van het gebruik van chemische pesticiden. Dit wordt echter niet genoemd in het programma.

Stad

- Het programma verwijst kort naar het belang van groenvoorzieningen bij nieuwbouw. Hoe dit er precies uit ziet, is onduidelijk.

Maatschappelijke ruimte

- De SGP wil dat maatschappelijke organisaties die subsidie ontvangen niet kunnen procederen tegen de staat. Procederen is voor (natuurbeschermings)organisaties een belangrijk middel om de overheid aan haar eigen regels te houden.